

klorhexidintvätt signifikant reducerade förekomsten av nosokomiala infektioner [9]. 6 671 patienter screenades vid inläggning för näsbärarskap av *S aureus* med PCR-teknik. 1 271 patienter var koloniserade, och av dessa randomiserades 917 till antingen behandling med mupirocin och helkroppstvätt med klorhexidin eller placebo. Frekvensen stafylokockinfektioner i patientgruppen med mupirocin/klorhexidinbehandling var 3,4 procent jämfört med 7,7 procent i placebogruppen.

Patienter inlagda på kirurgkliniker dominerade i materialet. Mest uttalad var minskningen av djupa postoperativa infektioner, där den relativa risken hos aktivt behandlade var 0,21 (95 procents konfidensintervall 0,07–0,62). I motsats till i tidigare studier identifierades bärare med hjälp av PCR-teknik, och dekoloniseringsterapi kunde påbörjas snabbt, inom 24 timmar efter inläggning. Helkroppstvätt med klorhexidin i tillägg till nasal mupirocinbehandling innebar att andra lokaler än näsan kunde dekoloniseras. Sålunda finns det goda skäl att tro att en betydande andel av invasiva infektioner går att förebygga.

Med tanke på hur vanliga, allvarliga och många gånger svårbehandlade invasiva *S aureus*-infektioner är måste förebyggande insatser öka. Även ansträngningar för att minska morbiditet och mortalitet bör intensifieras. Därtill krävs information om incidens, riskgrupper och prognos.

Anmälningsskyldighet för invasiva *Staphylococcus aureus*-infektioner, oberoende av resistensförhållande, bör införas.

■ *Potentiella bindningar eller jävsförhållanden: Inga uppgivna.*

REFERENSER

1. Skinner D, Keefer CS. Significance of bacteraemia caused by *Staphylococcus aureus*. Arch Int Med. 1941;68:5.
2. Melander E, Burman LG, Cars O. Antibiotikaresistenta *S aureus* ger ökad dödlighet och dyra sjukvård. Läkartidningen. 2007;104:3052-6.
3. Jacobsson G, Dashti S, Wahlberg T, Andersson R. The epidemiology of and risk factors for invasive *Staphylococcus aureus* infections in western Sweden. Scand J Infect Dis. 2007;39:6-13.
4. Jacobsson G. Invasive *Staphylococcus aureus* infections [dissertation]. Göteborg: Göteborgs universitet; 2009.
5. Bode LG, Kluytmans JA, Wertheim HF, Bogaers D, Vandembroucke-Grauls CM, Roosendaal R, et al. Preventing surgical-site infections in nasal carriers of *Staphylococcus aureus*. N Engl J Med. 2010;362:9-17.

LÄS MER Fullständig referenslista <http://ltarkiv.lakartidningen.se>

APROPÅ! Mentorskap

Positiva förebilder bidrar till en positiv självbild

augusti 2009 hade Svensk ortopedisk förening sitt årsmöte i Jönköping. Mötesordföranden, överläkaren Birgitta Lagerqvist, ansvarade för ett stort och innehållsrikt program, bl a ett uppskattat symposium om mentorskap.

Sommaren 2009 skrev presidenten i American Orthopaedic Association i sitt nyhetsbrev: »Mentorship is a tangible embodiment of leadership ...«

Med tiden har betydelsen av mentorskap alltmer framträtt i klinisk verksamhet. Mentorskap är ett sätt för äldre och mer erfarna kollegor att till yngre föra över kunskap, insikt och trygghet. Det är en form av vägledning och stöd som en person i senior ställning ger en yngre. Det är fråga om en målinriktad interaktion präglad av ömsesidig öppenhet och förtrolighet.

Vid symposiet framträdde som representant för yngre ortopedier Ilka Kamrad, Lund. Hon gjorde jämförelser med idrotten och framhöll att ingen professionell idrottare skulle träna och verka utan en coach. Alltså, blivande ortopedier skulle behöva coachning liktydigt med mentorskap. En ortoped under utbildning skulle ges möjlighet till träning och få hjälp, stöd och ävenledes kritik efter utförd prestation. Med rätta framhöll Kamrad att »surgery is too important to leave to the unprepared«.

Men vad för mentorskrav ställde hon? Egentligen ganska enkelt: tid för

att undervisa, tålmod (överseende) och förmåga att bara iaktta till det ögonblick då kanske trots allt ett personligt ingripande av den mer erfarna skulle aktualiseras.

En form av mentorskap som Kamrad varmt talade för var att specialister över kortare perioder besöker mindre sjukhus för att ge speciell handledning och operativ träning av vissa metoder.

En stor erfarenhet härav har Bertil Romanus från Göteborg. Han gav en fascinerande framställning av sin verksamhet. Efter tio års erfarenhet sammanfattade han sina intryck under rubriken »Resande konsult, operatör och lärare«. Från Gällivare i norr till Lund i söder bedrev han sin verksamhet vid inte mindre än 21 sjukhus. Målsättningen var att en lokalt höjd läkarkompetens skulle komma patienterna till nytta. Den fråga han hade att besvara var huruvida en avancerad utbildning kunde ske så att säga på hemmaplan. Och svaret blev ja. Men det gällde inte enbart att hjälpa till med s k svåra fall. Information om och träning i s k alltagsortopedi visade sig vara nog så viktigt. Barnortopediska problem blev en central del i verksamheten, men med tiden dök andra ortopediska patientproblem upp för vilka riktlinjer kunde anges, varför kunskapsnivån hos kollegorna höjdes och behovet av konsult minskades.

Bertil Romanus avslutade med att framhålla

- att verksamheten uppskattades av alla parter
- att vissa förutsättningar dock krävdes, bl a ömsesidig respekt
- att den s k personkemin skulle stämma – man skulle trivas ihop
- att omfattande planering krävs av båda parter.

En kunnig och inte minst generös ortoped hade talat.

Mentorverksamheten är inte stillastående. Den utmärks av kontinuerlig utveckling. Ett stort och imponerande bidrag här till är de insatser som professor i ortopedi vid Karolinska universitetssjukhuset, Huddinge, Li Felländer-Tsai, ansvarar för. Hon har infört och utvecklat en metod som baserar sig på träning i avancerade medicinska simulatorer.

Operationssalen ska inte längre betraktas som den initiala lärosalen. Blivande specialister ska komma till operationsarbetet väl förberedda genom hjälp av medicinska simulatorer. Genom systematisk träning och utbildning i dessa kan färdighet och vana uppnås innan patienter behandlas. De framtida perspektiven är omätliga, för att inte säga spännande. Mentorskapet får en anorlunda, målmedveten innebörd.

Positiva förebilder har förmågan att bidra till en positiv självbild. Ett mentorskaps sigill.

Ian Goldie
professor emeritus,
Stockholm